

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Városi területek és fiatalkorúak által elkövetett erőszak

(2009/C 317/06)

Előadó: José María ZUFIAUR NARVAIZA

2008. július 10-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Városi területek és fiatalkorúak által elkövetett erőszak.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció véleményét 2009. június 25-én elfogadta (előadó: José María Zufiaur Narvaiza).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. július 15–16-án tartott, 455. plenáris ülésén (a július 15-i ülésnapon) 174 szavazattal 3 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és ajánlások

1.1. Az európai társadalmat aggodalommal tölti el manapság a fiatalkorúak és a fiatal felnőttek által elkövetett erőszak és bűnözés jelensége. Ugyanakkor ösztönözni kívánja a fiatalok fejlődését minden téren és bátorítani szeretné társadalmi és szakmai beilleszkedésüket. Habár a nemzeti médiumok sokat foglalkoznak a fiatalkori erőszak jelenségével, fontos megjegyezni, hogy a fiatalkorúak által elkövetett bűncselekményekre vonatkozó statisztikák⁽¹⁾ általában véve nem mutatnak jelentős növekedést Európában, sőt, kifejezetten stabilak maradtak. E saját kezdeményezésű vélemény pontosításokat kíván tenni és javaslatokat fogalmaz meg a fiatalkorúak által elkövetett erőszak vonatkozásában, nem kívánja azonban megvádolni a fiatalokat, és nem szeretné a fiatalkori erőszak jelenségét bizonyos devianciák kifejezési formájára redukálni.

1.2. A történelem folyamán az európai térség valamennyi jogrendszere saját, a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási modellt fejlesztett ki, erre vezethetők vissza a szabályozási modellekben, valamint a fiatalkorúak és a fiatal felnőttek által elkövetett erőszakra adott válaszokban tapasztalható eltérések. Az uniós tagállamokban működő, a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerek jelentős eltéréseket mutatnak olyan szempontok vonatkozásában, mint a szociális védelem és a megelőzés politikája, a büntetőjogi felelősség korhatára, az alkalmazott eljárások, intézkedések és büntetések, a rendelkezésre álló források stb. E sokféleség ugyanakkor olyan társadalmakban tapasztalható, amelyek, bár elkötelezettek az európai építkezés iránt, a válság által súlyosan érintettek, és amelyeknek ezért a fiatalok beilleszkedését támogató politikákra fordítható máris szűkös forrásai tovább csökkentek.

1.3. E vélemény ajánlásai két vezérvonalon alapulnak, amelyek közül az első a jelenség megelőzésére összpontosító szemléletmód. Az erőszakos vagy antiszociális viselkedésformák gyakran olyan kérdésekre vezethetők vissza, mint a városok térszerkezete és felépítése, valamint a lakosság egy részének elszegényedése és a társadalom peremére szorulása. Meg kell még jegyezni, hogy bár ebben az összefüggésben a fiatalok erőszakos cselekmények elkövetői, ugyanakkor az őket körülvevő világ áldozatai is. A fiatalkorúakhoz és a fiatal felnőttekhez köthető, csoportosan elkövetett

erőszak és ennek megelőzése kérdéskörének átgondolása nem vezethet egyedüli válaszként a megtorláshoz és az elkövetett cselekmények büntetéséhez. E jelenséget a vélemény második vezérvonalának megfelelően nem lehet csupán nemzeti szemszögből megközelíteni, figyelembe kell venni az európai térségnek a gazdaság, az értékek, a társadalmi viselkedésformák és a kommunikáció terén tapasztalható összefonódását is.

1.4. Tény, hogy a fiatalkorúak által elkövetett erőszak és bűnözés jelensége visszatérő formában számos éve jelen van az európai országokban. E jelenségeket általában véve a társadalom betegségeként fogták fel. Jelenleg azonban inkább a hiányzó biztonság elemeiként tekintenek rájuk, amint arra a Peyrefitte-jelentés⁽²⁾ is rámutat, amelyik különbséget tesz a büntetett és a büntetettől való félelem között.

1.5. Európai viszonylatban, ahol a fiatalkorúak által elkövetett erőszak kérdése fokozott érdeklődésre tart számot, 2006. március 15-én az **Európai Gazdasági és Szociális Bizottság** elfogadta **A fiatalkori bűnözés megelőzése. A fiatalkori bűnözés kezelésének módjai és a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszer szerepe az Európai Unióban** című véleményt⁽³⁾. Ezt a megelőzésre vonatkozó szemléletmód jelentőségét hangsúlyozó dokumentumot az európai intézmények⁽⁴⁾ is figyelembe vették, így a különböző európai és nemzetközi szinteken referenciaként szolgált a fiatalkori bűnözés jogi, büntetőjogi és társadalmi szempontjainak a vonatkozásában.

1.6. A fent említett véleményben a fiatalkori bűnözés jelenségének részletesebb vizsgálatát kezdeményezték. Ebben az értelemben a fiatalkorúak és a fiatal felnőttek (ideértve a 13–18 év közötti serdülőkorúakat és a 18–21, ill. 18–25 év közötti fiatal felnőtteket, akik az egyes országok szabályozásának függvényében néha még a fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjogi felelősséget

(1) Amint azt például a közigazgatási minisztérium jelentése is mutatja Spanyolországban, ahol 2007-ben a bűncselekmények száma mintegy 2 %-kal csökkent a 2006. évi adatokhoz képest.

(2) Rapport du Comité d'études sur la violence, la criminalité et la délinquance. Réponses à la violence (Az erőszak, a bűnözés és a bűnelkövetés jelenségét vizsgáló bizottság jelentése: Válaszok az erőszakra), Párizs, Presse Pocket 1977., 41. o.

(3) Az EGSZB 2006. március 15-i véleménye a következő tárgyban: A fiatalkori bűnözés megelőzése. A fiatalkori bűnözés kezelésének módjai és a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszer szerepe az Európai Unióban, előadó: José María Zufiaur Narvaiza (HL C 110., 2006.5.9.).

(4) Az Európai Parlament 2007. június 21-i állásfoglalása a fiatalkori bűnözésről: a nő, a család és a társadalom szerepe. http://www.europarl.europa.eu/oeil/DownloadSP.do?id=13705&num_rep=6729&language=fr.

rendszerbe tartoznak) által elkövetett erőszak olyan jelenség, amely egyre inkább az európai társadalmak figyelmének középpontjába kerül. Az erőszak jelensége azonban különböző formákban jelentkezik: előfordulhat a városi területeken, elsősorban a zaklatás (bullying) minden formájában az iskolai környezetben, de jelentkezhet a családon belül is, bandákban vagy galerikban, a sporteseményekhez kötődően, vagy a kommunikáció új technológiáin keresztül, ide sorolható például az internet stb. Az erőszaknak mindezek a megjelenési formái elemzésre érdemesek, az alábbi saját kezdeményezésű véleményt azonban a fiatalok által a városi környezetben csoportosan elkövetett erőszakra kívántuk korlátozni.

1.7. A csoportosan elkövetett erőszak kérdése körülbelül 20 éve áll a figyelem előterében, a kutatók pedig (szociológusok, etnológusok, földrajztudósok, jogászok, politológusok stb.) megfigyelik és vizsgálják a leginkább perifériára szorult negyedeket. Habár a városi zavargásokat kiváltó okok jól ismertek: munkanélküliség, szegénység, a családok szétesése, iskolaelhagyás, iskolai kudarc, diszkrimináció stb., a helyzet és a kezelésére született válaszok durvultak az elmúlt évek folyamán. A válságok elmélyítették a gazdasági és társadalmi problémákat, és nyilvánvalóvá tették a fiatal nemzedékeknek a szüleikhez képest tapasztalható társadalmi leszakadását, ami a „társadalmi felvonó” leállásával és az individualizmus növekedésével párosul. Ez az igazságtalanság érzéséhez és a magába fordulásához vezet, amelynek a hatóságokkal szembeni ellenállás válik a legláthatóbb kollektív kifejezési formájává.

1.8. Hivatalos és jogi meghatározás hiányában a csoportosan elkövetett erőszak fogalmát sokszor alkalmazták a változó formájú olyan erőszakos cselekmények jellemzésére, amelyek nyilvános területeken játszódnak le, megjelenési formájuk pedig vagy a rivális bandák közötti konfliktusoknak helyt adó, a közösségek közötti etnikai és faji diszkriminációhoz köthető támadások, vagy a lakosság és az intézmények közötti kapcsolatok, melyek közül szimbolikus a fiatalok viszonya a rendfenntartó erőkkel.

1.9. Habár ezek a jelenségek az elmúlt évek folyamán a teljes európai kontinensen jelentkeztek, ide értve Franciaországot, Nagy-Britanniát, Spanyolországot, Hollandiát, Dániát, Belgiumot, Görögországot stb., a nemzeti kormányok és az európai intézmények sosem értékelték és kezelték ezeket globális problémaként, inkább eseti és elszigetelt jelenségeknek tekintettek rájuk.

1.10. Ezért az alábbi vélemény az intézkedések helyi, nemzeti és európai szintű koordinációjára tesz javaslatot, ami szükségessé teszi a közösségi megoldásokat a családi, az ifjúsági, az oktatási és képzési, a foglalkoztatási, a bűnmegelőzési és a jogi koordinációs politikához kapcsolódó sajátos programokon keresztül. E konkrét válaszoknak be kell épülniük a városrehabilitációnak, a közszolgáltatások hozzáigazításának, a diszkrimináció minden formája elleni küzdelemnek a stratégiájába, valamint az állam és a polgárok közötti, legfőképpen a rendfenntartó erőkkel ápoltnak a kapcsolatok átértékelésébe, az etikai és társadalmi értékeknek, valamint a médiahasználatnak a tanításával, és segítséget nyújtva a szülőknek a nevelésben.

2. A kiskorúak által a városi területeken csoportosan elkövetett erőszak jellemzői és okai

2.1. **Meghatározásra vonatkozó javaslat:** A fiatakorúak és a fiatal felnőttek által a városi területeken elkövetett erőszak vonatkozásában nem létezik közös és megegyezésen alapuló meghatározás. Habár a belga jogrendben kialakult a városi „lázadás” fogalma, mások ez alatt ismert és azonosított bűnelkövetők által elkövetett bűncselekmények sorát értik. A minimális és globális meghatározás irányába tett első lépésként a dokumentum hátralevő részében ezen erőszakos cselekmények alatt az erőszakos viselkedésformák városi területeken való összpontosulását értjük, amelyek a lakosság bizonyos csoportjai számára kifejezési eszközként is szolgálnak. Az elkövetők indokai eltérőek: társadalmi diszkrimináció, összetűzések a rendfenntartó erőkkel, faji gyűlölet, vallási ellentétek stb. Mindez bizonyos értelemben a szociális szolgálatok hiányosságaira és elégtelenségeire is fényt vet, hiszen ezeknek a szolgálatoknak szociális védelmi tevékenységükön keresztül az ilyen típusú erőszakot kellene megelőzniük. Az általunk használt megfogalmazás vonatkozik egyrészt a nyilvános területeken lezajló csoportosan elkövetett erőszakos cselekményeknek a jellemzésére, amelyek egy etnikai csoporthoz tartozó lakosok vagy a rendőri erők elleni támadásokban nyilvánulnak meg, másrészt a fosztogatással párosuló rombolásra, ilyen például a középületek és a gépkocsik felgyújtása stb.

2.2. Meg kell jegyezni, hogy az erőszakos cselekmények számának növekedése (rombolás és garázdaság, verekedés és erőszak, erőszakkal párosuló lopás, erőszaktétel stb.) nem írható kizárólag a fiatalok számlájára, korunkat ugyanis az erőszak terjedése jellemzi. A jelenség megértésében és a megoldások kidolgozásában fontos szempont azonban a városi erőszakos cselekmények elkövetőinek életkora, a fiatakorúak és a fiatal felnőttek aránya ugyanis releváns. Így a 2005. évi franciaországi események során a rendőrségi adatok szerint a 640 bebörtönzött személyből 100 fiatakorú volt. A megelőzésre irányuló megközelítés szándékával kiemelt figyelmet kell fordítani a fiatal korosztálynak szóló tartós megoldásokra, amely korosztály a változás és a fejlődés motorja.

2.3. **Folyamatban lévő kutatás és jellemzés:** Valamennyi állam saját módszert dolgozott ki a városi területeken csoportosan elkövetett erőszak számszerűsítésére és jellemzésére. A jelenség meghatározását komplex rendszerek teszik lehetővé, ilyen például a Bui-Trong-skála⁽⁵⁾, amely a csoportosan elkövetett erőszakos cselekmények különböző formáinak intenzitását sorolja be fokozatokba, az érintett személyek száma, a szervezethez, a célok stb. függvényében. Néhány éve, és különösen hangsúlyosan a 2005. évi eseményeket követően, Franciaország a városi erőszak mutatóinak kifejlesztésén dolgozik, amelyek a minőségi és mennyiségi felméréseket és az áldozattá válás kérdésének tanulmányozását figyelembe véve a problémás negyedekből erőszak szintjének mérésén alapulnak. E mutatók és más európai országokbeli megfelelőik még túl frissek ahhoz, hogy pontosan utalhatnának a városi erőszak intenzitására, emellett állandóak a forrásokhoz és az adatgyűjtéshez kötődő problémák.

(5) Résurgence de la violence en France (Az erőszak újrafellángolása Franciaországban), Bui-Trong Lucienne, Futuribles, 1996. február, 17–18. o.

2.4. Emlékeztetünk arra, hogy amint a jelenség meghatározásában is szerepel, a csoportosan elkövetett erőszak kifejeződése egy adott nemzeti kontextusba illeszkedik ugyan, mégis közös vonásokat mutat Európában. Így azon tények fényében, amelyek több európai országban megtörténtek az utóbbi években, felállítható az események lefolyásának tipológiája.

- **Társadalmi és politikai összeütközések:** a csoportosan elkövetett erőszak ezen formái a diszkriminációra és a társadalmi, gazdasági és földrajzi kirekesztésre adott válaszként jelentkeznek, a rendfenntartó erőkkel vagy e szociális problémákért felelősnek tartott állam képviselőivel szembeni erőszakos reakció formájában. A rendszer és az igazságtalannak érzett helyzetek elleni tiltakozás mértéke összeütközést vált ki a biztonsági erőkkel, az államot képviselő közintézményekkel és az elnyomónak besorolt társadalommal szemben. Franciaországot különösen sújtották a társadalmi összeütközések, mégpedig az úgynevezett külvárosi válságon keresztül, ahol a társadalmi keveredés hiánya és a több évtizede eredménytelen várospolitikák ezeknek a városi övezeteknek a megbélyegzéséhez vezetett. Ezekre a politikai jellegű lázadásokra ⁽⁶⁾ egy három állomásból álló ciklus jellemző, mely magában foglalja a gyakran tragikus és igazságtalan eseményhez kötődő kibontakozást, az eufóriát és a csoporthatást, végül a kimerülést ⁽⁷⁾.
- **A kontrollvesztés jelenségei:** politikai, sport vagy kulturális jellegű tömegdemonstrációkról van szó, melyek elfajulnak és a kontroll elvesztésével végződnek, nem csupán a szervezők, hanem az állami rendfenntartó erők részéről is. Néhány példa a jelenségre a futballmérkőzéseken és a „rave party”-kon megnyilvánuló erőszak, sőt kontrollvesztés a tömegrendezvényeken. A résztvevők magas számához és az általános kontrollvesztéshez hozzáadódik az úgynevezett „rombolók” jelenléte, akik olyan egyénekből álló csoportosulást jelentenek, melynek célja a minél nagyobb anyagi rombolás. Az Unió nem feledkezhet el arról, hogy ezek az ellenőrizhetetlen erőszakos cselekmények bizonyos esetekben a szervezettebb erőszakos cselekmények kísérletében ütnék vissza, amely még nagyobb veszélyt jelent a demokrácia számára.
- **Erőszakos bandák közötti konfliktus:** bár távol állnak attól, hogy per definitionem erőszakosak lennének, a bandák a fiatal családját és közvetlen környezetét helyettesítő szerepet játszanak, biztosítják a csoporthoz való tartozás érzését, és a serdülőkor kétségeire adott egyfajta konkrét választ nyújtanak. Az erőszakos bandák esetében ez a fajta deviancia bűnügyi jellegű tevékenységekkel jellemezhető, olyan serdülők vagy fiatal felnőttek csoportba verődéséhez kapcsolódóan, akik az erőt és a megfélemlítést helyezik előtérbe, és akik bizonyos rendszerességgel konfrontálódnak és erőszakos bűncselekményeket követnek el. Az ilyen bandák városi környezetben csapnak össze, úgy az utcán, mint a bevásárlóközpontokban, hogy ellenőrzésük alá vonjanak egy adott területet vagy illegális kereskedelmet, esetleg szembeszegüljenek a hatóságokkal, azok képviselőin (rendőrök, őrk vagy felügyelők) keresztül: mint Párizs északi részén vagy Dél-Londonban, ahol rendszeres összecsapások fordítják egymás ellen a rivális csoportokat. Spanyolországban latin-amerikai bandák (különböző elnevezésekkel: *Maras* vagy *Pandillas*, illetve *Latin kings* és *Netas*) jelentek meg a félszigeten. A bandajelenség eszköz a fiatalok számára, hogy kölcsönösen

biztonságot nyújtsanak egymás számára egy ellenséges világban, mindezt az utcáról vagy a szomszéd negyedből származó „többiekkel” szemben. Napjainkban egyes külvárosok társadalmának leginkább kitagadott rétegeiből állnak ezek a bandák, erőszakosságuk a kudarc, a bizonytalanság stb. jelenségeiből fakad. Alapvetően fontos, hogy megfelelő választ adjunk az erőszakos bandákra, hogy elkerülhetővé váljon a szervezett bűnözés befurakodása soraikba.

- **Etnikai és vallási összecsapások:** ez a fajta erőszak elsősorban etnikai természetével jellemezhető, az erőszakos cselekmények szereplői és főbb célpontjai egy adott etnikai, vallási vagy asszimilálódott közösségből származnak. Több európai országban, így Nagy-Britanniában, Spanyolországban (spanyol és latin-amerikai fiatalok közötti lázadások Alcorconban, 2007 októberében), Olaszországban, Hollandiában (2007. október, Amszterdam), Dániában (2008. február) és Belgiumban (2008. május, Anderlecht) stb. is előfordultak ilyen típusú összetűzések, amelyekben migrációs és vallási vetületek, valamint egy sor összetett tényező játszott fontos szerepet.

2.5. A városi területeken előforduló erőszakos kózzjátékoknak számos oka van, melyek többé-kevésbé egyszerre vannak jelen az esemény típusától függően:

- Szegénység, létbizonytalanság, munkanélküliség. A csoportosan elkövetett erőszakos cselekedetek Európában a leghátrányosabb kerületekben zajlottak le, a peremre szorulás és a társadalmi kirekesztés eredményeként. A családok szétesése, a fiatalok munkanélkülisége, a szakmai bizonytalanság, valamint a képzés hiánya, következetesen a társadalmi és munkaerő-piaci integráció elmaradása különösen érzékeny teszi ezeket a kerületeket a gazdasági változásokkal szemben, például pénzügyi válság idején, melynek jelenleg is tanúi vagyunk.
- Fegyverekhez és illegális anyagokhoz való hozzáférés.
- A kábítószer-kereskedelem továbbra is fennmarad a nemzeti és regionális fővárosok döntő többségében, általában felnőttek és nem fiatalok művelik, elősegíti az ezen anyagok illegális forgalomba hozatalához és a lőfegyverek terjedéséhez kapcsolódó erőszakos jelenségek megjelenését.
- A gyermekek és a serdülőkorúak mint a rajtuk túllépő világ áldozatai a dírekek célpontjaivá válhatnak, akik egyes fiatalokat eszközként használnak.
- Városrendezés. Az európai városok érzékenynek mondott negyedei közös jellegzetességeket mutatnak, és gyakran külvárosi gettóként szerepelnek, melyek nem felelnek meg a társadalmi keveredés és az aktuális városrendezés kritériumainak. Akár a központban (Egyesült Királyság, Belgium), akár a periférián (Franciaország, Németország stb.) helyezkednek el, ezek a negyedek és lakóházak kevésbé voltak karbantartva, fokozatosan leromlottak, olyannyira, hogy egészségtelenné és veszélyessé váltak.

⁽⁶⁾ Le Goaziou(V.), Mucchielli(L.) 2006, *Quand les banlieues brûlent. Retour sur les émeutes de 2005*, Paris, La Découverte.

⁽⁷⁾ Bachmann(C.), Le guennec(N.), 1997, *Autopsie d'une émeute. Histoire exemplaire du soulèvement d'un quartier*, Paris, Albin Michel.

- Kapcsolat a rendfenntartó erőkkel. Számos csoportosan elkövetett erőszak fakad abból az ellenérzésből, hogy megbélyegzett kisebbségként a rendőrség célpontjának érzik magukat, vagy amely az erő túlzott mértékű alkalmazása ellen nyilvánul meg⁽⁸⁾. Amint azt a Stratégiai Elemző Központ hangsúlyozza: Tapintható a lakosok ellenszenva a rendfenntartó erők lakónegyedükben való jelenlétével szemben, csakúgy mint az államba és a közintézményekbe vetett bizalom hiánya⁽⁹⁾.
- A média. A média sokszor hajlamos a negatívumokra összpontosítani, még inkább bélyeget nyomva az úgynevezett érzékeny negyedek lakóira, és az erőszak kifejeződését táplálva a jelenségek túlzott mediatisálása révén. Franciaországban 2005-ben a média napról-napra követte az eseményeket, míg Belgiumban és Németországban a kormány a nyilvános összefoglalók korlátozására törekedett annak érdekében, hogy elkerülhetőek legyenek a korábbi események által inspirált újabb bűntettek.
- A rendőri jelenlét és a videokamerás megfigyelés megerősítése az érzékeny övezetekben, például iskolákban és szórakozóhelyeken, azonban ezek az intézkedések önmagukban nem felelnek meg teljes mértékben a problémának. Kiválthatnak egy olyan hatást, mintha megbélyegeznék az érintett területeket, a fiatalok úgy érezhetik, hogy állandó ellenőrzés alatt vannak és korlátozzák őket.
- Városrehabilitációs politikák, országonként több-kevesebb jelentőséggel: Franciaországban például a városrehabilitációs ügynökségen keresztül⁽¹¹⁾; Németországban az ország újranyerése során megvalósított városrehabilitáció keretében.

3. Választípusok egy transznacionális problémára

3.1. Akár esetenként, akár rendszeresen fordulnak elő erőszakos cselekmények a városi térségekben Európában, különösen súlyosnak tekintendők mind politikai szempontból, amennyiben megkérdőjelezzik az állam azon képességét, hogy betartsassa a szociális paktumot és megvédje a polgárokat, mind pedig társadalmi szempontból, mivel a szociális szakadékot és az integrációs problémákat tükrözik vissza. Ebben az összefüggésben az államnak világos válaszokat kell adnia a városokban történő csoportosan elkövetett erőszak problémájára. Figyelembe kell venni azonban azt a tényt, hogy ezek a válaszok országonként rendkívül eltérőek lehetnek, egyes esetekben inkább az elrettentésre, más esetekben viszont inkább a megelőzésre helyezve a hangsúlyt. Ezért állandó erőfeszítéseket kell tenni európai szinten a jelenség megoldására irányuló közpolitikák értékelésére, és meg kell kísérelni hatékonyabbá és összehasonlíthatóvá tenni a statisztikákat e téren (a bűnözésre vonatkozó adatokat nem lehet kizárólag a benyújtott feljelentések száma alapján elemezni, hanem a megoldott esetek százalékos arányában is kell). Közös mutatókat kell kidolgozni annak előmozdítására, hogy inkább rendőrségi és igazságügyi nyilvántartások álljanak rendelkezésre nemzeti szinten, mint az áldozattá válás kérdését elemző többé-kevésbé szubjektív tanulmányok.

3.2. Általában véve az államok válaszai az alábbi formákat öltethetik:

- Pozitív diszkriminációra irányuló kezdeményezések az érzékeny negyedek javára, mint a kiemelt oktatási és első munkahelyre felkészítő övezetek Franciaországban vagy Berlinben, ahol fiatal önkéntesek és rendőrök rendszeresen együtt járőröznek az olyan helyzetek elkerülése vagy megelőzése érdekében, amelyek a városi erőszak megnyilvánulásához vezethetnek. Amióta létrehozták a vegyes járőrözést (az együttműködéshez meg kellett győzni a volt bandavezéreket), a bűnözés 20 %-kal csökkent azokban a zónákban, ahol együtt lépnek fel⁽¹⁰⁾.

3.3. Másrészt egy hatékony **területi kohéziós politika** hozzájárulhat annak elkerüléséhez, hogy a fiatalok erőszakos magatartását felkeltő tényezők a városi térségekben koncentrálnak. Ez magyarázza a városi térség lakókörnyezeti jellegének megújítására és megerősítésére irányuló törekvéseket. Az átminősítés hosszú távú gondolkodást igényel a városrehabilitációs műveletekkel kapcsolatban egy átfogó területrendezési stratégiai terv keretében, valamennyi érdekelt, köztük a fiatalok bevonása mellett. Cél a negyedeknek a városba történő reintegrációja, valamint rehabilitációja a helyi lakosság fejlődésének elősegítése, illetve ezen közterületek társadalmi, gazdasági és kulturális funkciójának előmozdítása érdekében. A lakóövezet megújításának koncepciója, mint a városi környezet átminősítésének speciális módszere, a lakóövezetek egyedi problémáinak megoldását tűzi ki célul, az integráció és a megelőzés eszközévé alakítva a várost, mindezt a jelenlegi városi problémák leküzdése érdekében: kábítószerek kereskedeleme, lakásfoglalások, erőszakos cselekedetek és a környezet romlása. A fő cél a lakosság többi részéhez képest történő kirekesztés elkerülése, a közlekedés előmozdítása révén, hogy ezek a negyedek megnyíljanak a város felé, ezzel növelve az ismertséget és megerősítve a városi lakosság egészének integrációját. A városrehabilitációkat azonban erőteljes stratégiákkal kell kiegészíteni az oktatás, a szakképzés és a munkához való hozzáférés területén, melyek nélkül semmilyen tartós javulás nem érhető el.

3.4. A fiatalok által elkövetett erőszak gyökerei a hiányzó társadalmi kohézióban keresendők, amely kapcsolódik a városi polgárság válságához. A közös térség, amelynek egyik legfőbb jellemzője az igen különböző polgárok együttélésének elősegítése, az egyéni szabadságjogokat biztosító közös szabályok tiszteletben tartását teszi szükségessé. A nagyvárosoknak azonban számos, igen különböző szabályrendszerrel és kultúrával rendelkező populáció törekény együttélésével kell szembenéznie, amelyek idegenek egymásnak és ez a társadalmi kapcsolatok és a szolidaritás bizonyos formáinak szétzúzásához vezethet⁽¹²⁾. Intézményeket átfogó és többtényezős válasza van szükség a minden közvetlen és közvetett szereplő számára hatékony és hasznos megelőző intézkedések alkalmazása érdekében, mint a rendőrség, az igazságszolgáltatás, a lakhatás, a foglalkoztatás és az oktatás. A helyi önkormányzatok mindazonáltal kiemelt fontossággal bírnak ebben a tekintetben, mivel hatásköreik leginkább a városi térségek meghatározásában és a polgároknak nyújtott szolgáltatásokban mutatkoznak meg.

⁽⁸⁾ *The Politics of Protest. Extra-Parliamentary Politics in Britain since 1970.* Peter Joyce. Palgrave Macmillan, 2002.

⁽⁹⁾ Stratégiai Elemző Központ (*Centre d'analyse stratégique*): *Les violences urbaines: une exception française? Enseignements d'une comparaison internationale, note de veille n° 31, 2006. október 23.* (<http://www.strategie.gouv.fr/IMG/pdf/NoteExterneDeVeille31.pdf>)

⁽¹⁰⁾ Fiatalok és rendőrök közös ügyet szolgálnak Berlinben http://www.oijj.org/news_ficha.php?cod=54117&home=SI&idioma=es.

⁽¹¹⁾ ANRU.fr.

⁽¹²⁾ *La dynamique de la disqualification sociale* (A társadalmi kizárás dinamikája), Sciences humaines, 1993. május 28.

3.5. Európában a fiatalok által, városi területeken elkövetett erőszak valóban különböző összefüggésekben és különböző fokú intenzitással jelenik meg, de vizsgálata, valamint a rá adott válaszok elemzése tágabb, uniós szintű jogi összefüggésbe illeszkedik. Jelenleg a fiatalok bűnözésének megelőzésével kapcsolatos tanulmányok és értékelések interdiszciplináris intézményközi együttműködést tesznek szükségessé a kormányok ügynökségei és – gyakorlatibb szinten – a közvetlen beavatkozást végző szakemberek (szociális munkások, rendőrség, bíróságok, szakemberek stb.) között. A csoportosan elkövetett erőszak által érintett európai országok, régiók és városok nehézségekkel kell, hogy szembenézzenek, ha a normális helyzetet, a szociális együttélést, az intézmények tiszteletben tartását kívánják megteremteni a teljes lakosság körében. Egyébiránt a városi területeket érintő erőszak magas költségekkel jár materiális, de főként társadalmi és politikai szinten ⁽¹³⁾.

3.6. Tekintve, hogy a fiatalok bűnözése Európában igencsak állandó képet mutat, de az elkövetett cselekmények egyre erőszakosabbak, az Európai Unió egyes országaiban folytatott **helyi programok** bizonyítják a megelőzés és a szociális és integrált stratégiák fontosságát a városi térségekben élő fiatalok számára ⁽¹⁴⁾. A birminghami megerősített biztonságú lakónegyedek programjában (amely 2004-ben elnyerte az európai bűnmegelőzési díjat) a legfontosabb célkitűzések a következők voltak: az erőszak és a bűnözés különböző formáinak csökkentése, a polgárok életminőségének javítása és a közösségek ösztönzése a saját szociális integrációjukban való aktív részvétellel ⁽¹⁵⁾.

3.7. A szervezett és szolidáris európai társadalom az Európai Unió által a szociális és integrációs jellegű innovatív projekteknek nyújtott támogatásnak köszönhető megerősödése garantálja a biztonság és a fenntartható városi fejlődés erősödését. Példaként említhetjük az Urban programot, amely az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) közösségi kezdeményezése a krízishelyzetben lévő városok és városrészek fenntartható fejlődése érdekében, amely a fiatalok által elkövetett erőszak és az általános bűnözés megelőzésének egyértelmű javulását eredményezi.

3.8. Egyébiránt a polgárok helyi döntéshozatalban, tapasztalat-cserében és a bevált gyakorlatok cseréjében való részvételének fejlesztése lehetővé teszi a „városi kormányzás” koncepciójának ösztönzését, amelynek része számos, a közszolgáltatások átszervezésére és javítására irányuló tanulmány, a városi kormányzás új struktúráinak megtervezése és megvalósítása, stabil mutatók bevezetése a helyi adminisztráció értékelésére, az információs, illetve a polgárok könnyebb információhoz jutását elősegítő kampányok, anélkül, hogy a stigmatizáció és a nyomorúságra való koncentráció hibájába esnének.

⁽¹³⁾ A franciaországi Clichy-sous-Bois-i esetben, 2005-ben, az anyagi költségek 150 millió eurót tettek ki.

⁽¹⁴⁾ *Prévenir la délinquance en milieu urbain et auprès des jeunes. Recueil international de pratiques inspirantes* (A fiatalok bűnözésének megelőzése a városi térségekben. Az ígéretes gyakorlatok nemzetközi gyűjteménye). Centre international pour la prévention de la criminalité, 2005. (www.crime-prevention-intl.org/publications/pub_113_1.pdf).

⁽¹⁵⁾ Az eredmény a fiatalok által elkövetett bűncselekmények arányának 29 %-os csökkenése volt a más, összehasonlítható területeken megfigyelhető 12 %-hoz képest.

3.9. Léteznek más kezdeményezések is, mint az Európai ifjúsági paktum, amelynek célja a képzés, a mobilitás, a szakmai elhelyezkedés és a társadalmi beilleszkedés támogatása az európai fiatalok körében, emellett pedig megkönnyíti a családi és a szakmai élet összeegyeztetését.

3.10. Általában a fiatalok polgári és aktív szerepvállalását elősegíti a szervezetek jól végzett, hatalmas munkája; e szervezetek napi szinten végzik tevékenységüket ezen a területen, és ezzel részt vesznek az európai, nemzeti vagy helyi fejlesztési, illetve a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre irányuló stratégiákban.

4. Javaslatok európai politikára a fiatalok által elkövetett erőszak ellen a városi területeken

4.1. A lentebbi iránymutatások, illetve irányelvek a jelen saját kezdeményezésű véleményben bemutatottak alapján fogalmazódtak meg.

- A kollektív erőszakra, a bűncselekményekre éppúgy, mint az aszociális cselekedetekre, vagy a fiatalok által tanúsított társadalomellenes viselkedésre többszörösen is választ kell adni. Állandó jelleggel értékelni kell azokat annak érdekében, hogy folyamatosan javítani lehessen rajtuk; mindig az oktatási és képzési összetevőt kell erősíteni, valamint a fiatalok részvételét saját fejlődésükben és jövőjükben.
- A különböző megelőző és alternatív stratégiákat világos és fenntartható európai politikával kell ösztönözni, amely az Európai Unió szintjén meghatározott prioritásokon alapul; így hozzá lehet járulni a fiatalok erőszakkal kapcsolatos problémáinak megoldásához a városi területeken, lehetőség szerint elkerülve a jogi beavatkozást.
- Mind európai, mind nemzeti szinten különösképpen el kell ismerni a fiatalok szociális struktúráit. Számos – mind egyéletesi, mind nyilvános – intézmény játszik kiemelt szerepet a fiatalok életében, főként azáltal, hogy tevékenységeket kínál, melyek elfoglalják őket, következképpen elkerülhetővé válik a bűnözés irányába történő esetleges lecsúszás is. Emiatt különös tekintettel kell lenni az iskolák és a szervezetek szerepére, és főként közfinanszírozás által támogatni kell azokat.
- Harmonizálni kell a fiatalok által elkövetett erőszakra és a bűnözésre vonatkozó európai és nemzetközi elveket minimális normákon keresztül, amelyeket a nemzeti szabályozás keretében be kell tartani, és ezeket az elveket mutatóként kell alkalmazni a fiatalok jogainak szavatolására. Figyelembe véve az európai városi területek kezelésében érintett kormányzati egységek és szervek multidiszciplináris jellegét, kezdeményezéseket kell tenni és meg kell teremteni a jó gyakorlatok normáit, amelyeket egy, a fiatalokra vonatkozó igazságszolgáltatással foglalkozó megfigyelőközpont értékelhetne ki és elemezhetne, például annak érdekében, hogy megbízható és összehasonlítható statisztikai adatok álljanak rendelkezésre a fiatal felnőttek által elkövetett erőszakra a városi területeken.

- A nemzeti jogszabályok által meghatározott intézkedéseknek figyelembe kell venniük a fiatalkorúak életkoruk, pszichológiai érettségük, fizikai feltételeik, fejlődésük és képességeik által indokolt magasabb rendű érdekeit ⁽¹⁶⁾. Mindig a személyes körülményekhez kell igazítani azokat (az intézkedések individualizációja elvének alapján).
- Az európai uniós intézményeknek előnyben kell részesíteniük a fenntartható szociális politikák által kísért városi megújulást a terület jobb felosztásának és fejlesztésének érdekében, a lakosság sérülékenyebb csoportjai kirekesztésének elkerülésére és integrációjuk megkönnyítése céljából.
- Az önkormányzatoknak biztosítaniuk kell az intézmények felé a szükséges erőforrásokat annak érdekében, hogy lehetővé tegyék számukra a fiatalkorúak védelmét és beilleszkedésük elősegítését, megfelelő eszközökkel és személyezettel ellátva őket annak szavatolására, hogy a beavatkozások jelentős hatással lesznek a fiatalkorúak életére.
- Garantálni kell, és egy több intézményt átfogó multidiszciplináris együttműködés keretében, a nemzetközi cserék összefüggésében folyamatosan aktualizálni kell a szociális és jogi szereplők, valamint a rendőrségi erők megfelelő kiválasztását, specifikus kiképzését, lehetőség szerint az európai referenciaelőírások szintjén. A cél főként a párbeszéd és a kapcsolatok megteremtése a rendfenntartó erők és a fiatalok között.
- Az Európai uniós intézményeknek és a tagállamoknak a 2010-es évet, amelyet a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évévé nyilvánítottak, lehetőségnek kell tekinteniük arra, hogy kinyilvánítsák határozott elképzeléseiket a törvénnyel összeütközésbe kerülő fiatal felnőttek jogainak védelmével és a városi területeken jelen lévő erőszak megelőzésével kapcsolatban, amely prioritás a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemben.
- Az európai uniós intézményeknek pénzügyi keretet kellene létrehozniuk a fiatalkorúak társadalmi kirekesztés elleni védelmére a hátrányos helyzetű városi térségekben, az újító tervek támogatásának érdekében a civil társadalom társadalmi kohéziója megerősítésének keretében, és ezáltal a fiatalok kezdeményezőkézségének és vállalkozói szellemének elősegítésére.
- A közös kritériumok és bevált gyakorlatok megvalósításának célja a megelőzés, valamint a fiatalkorú bűnelkövetők kezelése és beilleszkedésének elősegítése kell, hogy legyen.

Kelt Brüsszelben, 2009. július 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ Lásd a fiatalkorúak igazságszolgáltatásával foglalkozó megfigyelőközpont valenciai közös nyilatkozatát.